

(z kapitoly Satan usedá na trůn)

„Jsem poctěn, že vás zde mohu uvítat jako německého říšského kancléře, vážený pane Hitlere...“

Třicátý leden 1933, pondělí, krátce před jedenáctou hodinou.

Ve služební místnosti státního sekretáře při prezidiální kanceláři Otto Meissnera se sešli všichni, kteří měli vytvořit novou vládu. Papen – nehnutá maska, hladký povrch, zato vůdce nacistů nervózně gestikuloval a jako vždy hledal záchranu v tom, že začal mluvit. Na Papenovo uvítání odpověděl přívalem slov. Franz von Papen o tom ve svých pamětech uvedl:

„Hitler náhle obnovil svůj nárok na získání plných mocí říšského komisaře pro Prusko. Bude-li tento úřad přenesen na mne, znamená to prý mimořádné omezení jeho práv. Řekl jsem mu, že na tom nyní již nelze nic měnit, ale že o čemkoli bude možné jednat později. Hitler se s tím nespokojil a náhradou za údajně malou účast nacistické strany ve vládě požadoval najednou nové volby do Říšského sněmu. Zcela nový moment... Jeho návrh samozřejmě vyvolal vzrušenou debatu.“

Ozval se především Alfred Hugenberg, kterému bylo jasné, že za dané situace by v těchto volbách získali nacisté mnoho hlasů na úkor jeho nacionalů. Hitler jako kancléř by k tomu jistě uměl připravit náležité podmínky. Přerušil proto Hitlera a rozčileným hlasem řekl, že s ním nemůže souhlasit. „Volby z listopadu 1932,“ řekl, „dostatečně ukázaly poměr sil v zemi.“ Vůdce NSDAP nebyl však ochoten ustoupit muži, kterému se v politických kruzích říkalo Stříbrná liška, a trval na svém. Spor se stával stále ostřejším. Používalo se silných slov.

Papen s hrůzou pozoroval, že jeho a Hitlerův záměr nestojí na tak pevné půdě, jak se ještě před okamžikem domnívali. Později o tom napíše: „Začal jsem se bát, aby se v důsledku těchto sporů ještě v poslední minutě nerozpadla tak namáhavě dosažená shoda.“

Uvědomil si to zřejmě i sám Hitler.

Přibrzdil a obrátil se k Hugenbergovi s vynuceně přátelským úsměvem: „Pane tajný rado, dávám vám slavnostní čestné slovo, že se nikdy neodloučím od žádného ze zde přítomných, ať již případné volby dopadnou tak či onak.“

Hugenberg nevěřil.

V Německu se už leccos vědělo o tom, co znamenají Hitlerova „čestná slova“. Navíc byl Hugenberg sám natolik zkušeným lovcem v kalných vodách mezistranických bojů, aby si uměl představit, jak malou váhu má slovo vyřčené v dramatickém okamžiku, kdy jde o vše. Znovu tedy odmítl.

Utíkala minuta za minutou.

Zasáhl Franz von Papen. Rozhořčeně se obrátil na Hugenberga: „Přece nechcete ohrozit jednotu, které jsme dosáhli s takovými potížemi? Nemůžete přece pochybovat o slavnostním čestném slovu německého muže.“

Než stačil Hugenberg odpovědět, oslovil přítomné další zasvěcený účastník hry, státní sekretář dr. Otto Meissner. Držel v ruce hodinky. „Vážení pánové, přísaha u pana říšského prezidenta byla stanovena na jedenáctou hodinu. Nyní je již jedenáct hodin a patnáct minut. Nemůžeme nechat pana říšského prezidenta déle čekat.“

To rozhodlo.

Hodinky sekretáře Meissnera ulehčily Hitlerovi cestu k moci. Hugenberg už nevyřkl slova, jež měl na jazyku. Noví ministři se husím pochodem vydali na cestu do Hindenburgovy kanceláře. Ten o něco málo později – když akt přísahy skončil – pronesl pro něj příznačnou větu:

„A nyní, vážení pánové, s Bohem kupředu!“

Z protějšího hotelu Kaiserhof dalekohledem pozoroval vchod do říšského kancléřství vůdce jednotek SA Ernst Röhm. Ze vzrušené tváře svého dlouholetého přítele a pozdějšího kata, nastupujícího před kancléřstvím do vozu, Röhm vyčetl, že vše dopadlo podle jejich představ.

Führerovy oči se leskly fanatickým dojetím. Před třinácti a půl lety vstoupil tento tehdy zcela neznámý muž do stejně bezvýznamné strany, jež se tehdy ještě jmenovala Deutsche Arbeiterpartei. Dostal legitimaci číslo 7. Dnes dosáhl ještě ne čtyřiačtyřicetiletý Adolf Hitler, rodák z hornorakouského městečka Braunau na řece Innu, toho, o čem snil.

Satan usedl na trůn.

Joseph Goebbels si napsal do deníku: „To je začátek nového rozvoje národa... Jsme u cíle. Začíná německá revoluce.“

Stometrový úsek k hotelu Kaiserhof lemoval špalír nacistů, kteří provolávali vůdci slávu. Nevnímal je – a zcela jistě myslel v té chvíli na to, co o několik hodin později sdělí svým nejbližším spolupracovníkům před vchodem do říšského kancléřství:

„Již nikdy mne odtud živého nedostane žádná moc na světě!“

(z kapitoly Než se rozezněl zrady zvon)

Na břehu mytické germánské řeky Rýn, v hotelu Dreesen, který nesl jméno Hitlerova přítele z let první světové války, očekával říšský kancléř svého britského hosta. Byl podrážděný. Netěšily ho zprávy o dění v Praze, kde se uskutečnily rozsáhlé demonstrace ve prospěch aktivní obrany státu, prezident Beneš pronesl projev zakončený slovy, že „Československo nezahyne“, a novým předsedou vlády se stal generál Jan Syrový, hrdina z legií, který se svou černou páskou přes oko připomínal postrach křížáků – Jana Žižku z Trocnova. A snad ještě víc vůdce znepokojily informace z Londýna. První Chamberlainovu cestu do Německa tam přijali potleskem. Nyní se však začíná ozývat kritika na premiérovu adresu. Prodává prý Čechy, nutí je ke kapitulaci, ustupuje německému diktátu. Jestli se zhroutí celá ta pracně vybudovaná konstrukce... Válka? Byla by zatím riskantní, velmi riskantní. Ale Hitler zašel už příliš daleko. Nemůže couvnout. Neúspěch, debakl, ztráta prestiže – to vše pro diktátora znamená smrt. Má-li dostatek štěstí, tedy jen politickou...

Z šedě úvah ho vyrušil pobočník.

Přinášel depeši od Konrada Henleina, který naléhavě žádal, aby vůdce povolil hromadný vpád Sudetoněmeckého freikorpsu do Čech. Zároveň předběžně navrhl, aby všichni čeští rukojmí byli zastřeleni, podniknou-li československé úřady „teroristická opatření nebo represálie“ proti německému obyvatelstvu v pohraničí. Hitler se nad tímto požadavkem znovu a z různých hledisek zamyslel a své dosavadní stanovisko z taktického hlediska přehodnotil. Henleinova neústupná vytrvalost dosáhla prostě úspěchu. Ale pravděpodobně zapůsobilo také cosi, co bylo ve vyšších kruzích Německa s až pohanskou úctou nazýváno „vůdcovou málokdy selhávající intuicí“.

Ať tak či onak: Hitler vsadil náhle vše na jednu kartu.

Ve třináct hodin odpoledne obdržel podplukovník Köchling, jemuž sudetoněmecké dobrovolnické jednotky podléhaly, nový führerův rozkaz. Freikorps může postoupit přes hranice do míst vyklizených československými orgány. V těchto „osvobozených oblastech“ převezme freikorps policejní a pořádkovou službu, ale nesmí dojít k žádným větším represáliím vůči Čechům. Početní stav ozbrojenců lze zvýšit na 80.000 mužů. Bez vůdcova souhlasu se však nesmějí podnikat vysloveně vojenské akce a na československé území smějí vkročit pouze jednotky freikorpsu.

Odpoledne přijel k Rýnu britský premiér.

Ani on neměl dobrou náladu. Vezl sice československou vládní kapitulaci před anglo-francouzským nátlakem, ale mezitím nastal v zemi, o které se za jejími zády jednalo, podezřelý kvas odporu. A brzy se Neville Chamberlain přesvědčí, že ho potíže očekávají i v Bad Godesbergu. Přednesl návrh, aby říše zabrala československé okresy s jasnou německou většinou. O smíšených oblastech by rozhodla mezinárodní komise. Hitler takový návrh

odmítl! „Nová hraniční čára,“ řekl, „se musí vytyčit ihned a Češi musí od ní stáhnout vojsko, policii i státní orgány. Toto území okamžitě obsadí Německo.“ Navrženou čarou se může stát jazyková hranice, určená podle spolehlivých map. Proti plebiscitu nemá námitek, ale uskuteční se až v zabraném území. Sotva skončil kancléř svůj výklad, samozřejmě měl už na stole čerstvé zprávy o „nových ničemnostech Čechů“. Je skoro až neuvěřitelné, že zkušeni západní státníci tuto primitivně a stále stejně inscenovanou hru neprohlédli a že si dodávané „zprávy“ neověřovali. Lehce by tak Hitlera usvědčili z vědomé blamáže a otevřených výmyslů. Nyní přišel Hitler s tím, že „Češi bez soudu zastřelili v Chebu dvanáct německých občanů“. Vůdce prý dělá, co je v jeho moci, nemůže však pořád zadržovat ruku týraných sudetských Němců, napraženu k obraně a spravedlivé odplatě.

Kancléř pak zavedl premiéra k mapě.

Nová hranice se zakusovala do nitra Československé republiky. Hlouběji, mnohem hlouběji, než tomu bylo na mapách z předchozího jednání. Kdepak, tohle by se v Londýně ani v Paříži nedalo obhájit.

Ještě ne.

Schůzka skončila bez úspěchu, a Chamberlaina zřejmě Hitlerovo stupňující se drzé chování probudilo. Lze to odvodit i z nepříliš známé skutečnosti, že již pár hodin poté, ještě v noci ze čtvrtka na pátek, došel na britské velvyslanectví v Praze tajný telegram s tím, že je možno vrcholným československým státním představitelům diskrétně sdělit, že „britská vláda asi nebude nadále zrazovat pražskou vládu od rázných vnitrostátních kroků“. Stalo se tak v okamžicích, kdy si ještě v Bad Godesbergu Hitler s Chamberlainem vyměňovali podrážděná memoranda. Kurýři a překladatelé měli napilno. Teprve v pátek 23. září odpoledne se oba státníci znovu sešli k osobnímu rozhovoru. Chamberlain žádal, aby kancléř alespoň nekladl tak krátké termíny. Do 1. října 1938, tedy do týdne! To je přece otevřený diktát! Hitler odpověděl, že čím rychleji se vše vyřídí, tím větší zůstane naděje na zachování evropského míru, a že je to jeho poslední slovo.

Pak se oba chladně rozloučili.

Ještě předtím došla do Godesbergu zpráva z Československa.

V tomto případě nevymyšlená: hlava státu tam nařídila všeobecnou mobilizaci.

(z kapitoly Blesk z temných mraků udeřil v půli března)

Během dopoledního zasedání vlády se Chvalkovský několikrát telefonicky dotazoval na německém vyslanectví, zda už přišlo vyjádření k Háchově žádosti o přijetí. Berlín zatím neodpovídal: zřejmě se tam takticky čekalo na výsledek dění v Bratislavě. Zásadní stanovisko obdržel Chvalkovský až kolem třinácté hodiny, kdy už byla záležitost Slovenska vyjasněna k plné německé spokojenosti. Nyní tedy říšský kancléř Hitler prostřednictvím svého zastupitelského úřadu sděloval, že je ochoten pana prezidenta přijmout a hodlá to časově usnadnit tím, že pro něho z Berlína pošle letadlo. Cestu letadlem však, jak již víme, po doporučení Háchova lékaře a také vzhledem k nepříznivému počasí ministerská rada zamítla. Doporučila využití zvláštního vlaku a nařídila ministerstvu vnitra, aby zajistilo zvýšenou ostrahu trati Praha – Lovosice, po níž se bude souprava pohybovat.

Do poslední chvíle nebylo jasné, kdo Háchu doprovodí.

V patnáct hodin přijel šofér z Pražského hradu k pracovníkovi prezidentské kanceláře dr. Josefu Klimentovi se vzkazem, aby se okamžitě připravil na blíže nepojmenovanou služební cestu. O patnáct minut později se Kliment nacházel již na Hradě a konvoj aut s Háchou, Klimentem, paní Rádlovou-Háčovou, komorníkem Příhodou a policejním inspektorem se vydal k Masarykovu nádraží, kde už čekali další účastníci, především ministr Chvalkovský. Původně se určilo a Andor Hencke to – jak také víme – hlásil nadřizeným, že pojedje též

přednosta prezidentovy kanceláře a současně ministr bez portfeuille Jiří Havelka. Krátce před odjezdem mu však Hácha telefonicky sdělil, že se od jeho účasti upouští a na další ať se zeptá Berana. Havelka tak učinil a premiér mu odpověděl: „Šéf Německé tiskové kanceláře Ansorge důvěrnou cestou upozornil našeho přednostu tiskového odboru Schmoranze, že pražská vláda je nyní v Berlíně nepříznivě posuzována. Kdyby se tedy objevil v Berlíně kromě Chvalkovského, který u toho nemůže nebýt, ještě další člen kabinetu, působilo by to prý jako červený šátek při býčích zápasech.“

V 15.45 hodin kolona aut dorazila k nádraží.

Zvláštní vlak a zejména prezidentův vůz, který byl připraven k odjezdu během předchozích dvou hodin, působil sice luxusně, ale soupravu nebylo možno za tak krátkou dobu dostatečně vytopit, takže dáma i pánové zůstávali zatím v kabátech. Kdy přesně vlak se vzácnými pasažéry, s nimiž se přišli na peron rozloučit premiér Beran, ministři Eliáš i Havelka a také nepostradatelný chargé d'affaires Hencke, skutečně z Prahy odjel, je sporné a záznamy o tom se v řádu minut liší. Hácha krátce mluvil mezi čtyřma očima s Beranem a premiér zřejmě v těch chvílích zopakoval i to, co bylo během dne neformálně dohodnuto: že tedy vláda jaksi podmíněně dává k dispozici svá křesla, aby prezident její případné demise mohl použít, pokud by toho bylo třeba, při jednání s říšským kancléřem. Z časového hlediska je sporné dodatečné tvrzení dr. Klimenta, že určité zdržení souviselo s tím, že ještě před odjezdem došla zpráva o počáteční fázi obsazování Moravské Ostravy německým vojskem. O této události, která do značné míry měnila daný status quo, se zřejmě Hácha a jeho doprovod dozvěděli až po příjezdu do hlavního města „třetí říše“.

Poté už se konečně dala souprava o pohybu.

Vše se odehrávalo pod příkrovem utajení.

Jenomže v Čechách...?

Ještě předtím, než se roztočila kola lokomotivy, přiběhl z Masarykova nádraží do blízkého Lidového domu v Hyberské ulici jeden ze železničářů a vzrušeně se obrátil na přítomného redaktora Hlasu mladých Jaroslava Mecera: „Něco se děje, přistavovali jsme zvláštní vlak pro Háchu, zřejmě jede do Berlína.“ V téže budově zasedalo právě předsednictvo levicové Národní strany práce. O přestávce vyhledal redaktor Mecer člena předsednictva strany dr. Vaverku, s nímž se osobně znal. Sdělil mu, co slyšel od železničáře, a informoval ho i o tom, jaké další zvěsti kolují mezi lidmi. Třeba o Ostravsku, kde se prý už zcela nezakrytě stahují k našim hranicím německá vojska.

Dr. Vaverka ho zchladil: „Jardo, co to tady vyvádíš?! Copak potřebujeme nějakou paniku?! Už je všeho i tak dost, a ty ještě šíříš takovéhle nesmysly.“

(z kapitoly Blesk z temných mraků udeřil v půli března)

V Berlíně v úterý 14. března 1939 od pozdních večerních hodin pobývali také československý prezident dr. Emil Hácha a ministr zahraničních věcí František Chvalkovský. Také oni se přijeli „poddát nutnosti“? A kdyby snad ne, rozhodně to od nich jejich hostitelé očekávali.

Odpovídala tomu celá režie jednání.

Co do působení na již tak dost otřesenou psychiku nikoli zdravého Emila Háchy ji nacisté připravili s úděsným mistrovstvím. Až do těchto chvil záměrně vytvářeli dojem, že v průběhu této noci záleží snad na každé minutě. Nyní se sice Chvalkovský sešel se svým resortním kolegou, ale nic podstatného nebylo řečeno a Ribbentrop – podle Chvalkovského poznámek – „stále jen opakoval, že pan Hácha by hlavně měl říšského kancléře ujistit svou důvěrou“. Prezidenta mezitím v hotelu Adlon, který býval oblíbeným místem Hitlerových pobytů v Berlíně ještě před příchodem k moci, nechali čekat, a vystavili ho tak desítkám minut útrpně

mučivé nejistoty. Prostě ho dali „uležet a změknout“, jak se ve své hantýrce vyjadřují kriminalisté o podezřelých. Mělo to snad i své reálné důvody? Radili se zatím, jak se bude postupovat, probírali ještě na poslední chvíli všechny varianty postupu? Nikoliv: Hitler a jeho nejbližší spolupracovníci v pompézní budově nového říšského kancléřství, dokončené teprve před dvěma měsíci, usedli do křesel domácího kina a nechali si – jak dosvědčil později maršál Wilhelm Keitel – promítnout zábavný film. Teprve potom se zvedli, opustili kino a rozhodli se pokračovat ve své zlovolně dějnotvorné činnosti. Konečně si tedy nechali předvolat ty, které do Berlína na jejich žádost pozvali.

I tahle biografická drobnost mnohé vypovídá o charakteru vůdců „třetí říše“.

V 1 hodinu 15 minut byli Hácha a Chvalkovský uvedeni do sálu ozářeného oslepujícím světlem. Uprostřed místnosti, již dominoval prostranný stůl, je čekali říšští prominenti: Adolf Hitler, Hermann Göring, Wilhelm Keitel, Joachim von Ribbentrop. Připočteme-li k těmto čtyřem dva naše zástupce, shromáždila se zde šestičlenná skupina mužů, z nichž ani jeden nepřežije nejbližších šest či sedm let, třetině z nich se zadrhne kolem hrdla smyčka provazu a druhá třetina spáchá sebevraždu. Ti ostatní kolem už tvořili jen doprovod. Byl tu šéf prezidiální kanceláře říšského kancléřství Otto Meissner, který začínal jako císařský úředník v Africe a v dnešní funkci působil již od roku 1924. Nechyběli ani tiskový předák nacistické strany Otto Dietrich, státní sekretář Ernst von Weizsäcker, v pozadí postával legační rada z ministerstva zahraničí Hewel, jehož úkolem bylo vyhotovit zápis, pro případ potřeby byl přichystán i zkušený tlumočník Schmidt.

Vůdce, oblečený v armádní uniformě, podal Háchovi ruku.

„Vítám vás,“ řekl stručně.

Prezident se uklonil, poděkoval za přijetí a dodal k tomu, že „již dávno si přál poznat muže, o jehož podivuhodných myšlenkách často četl a sledoval je“.

Kancléř vyzval přítomné, aby se posadili.

„Mluvte, prosím,“ vyzval Hácha.

Poslechl a rozhovořil se pak nejen doširoka, ale – zřejmě v důvěře, že se přece jen dá ještě něco zachránit – snad až nadmíru tak, jak to chtěli slyšet. Hewelův zápis je v tom směru nemilosrdně věcný a podrobný. Prezident prý zdůraznil, že byl ještě donedávna neznámým člověkem, začal líčit svou životní dráhu s tím, že byl původně běžným justičním úředníkem ve vídeňském správním aparátu a jako takový se nikdy nestaral o politiku, aby si zachoval soudcovskou nestrannost. V roce 1918 byl povolán do Prahy a v roce 1925 byl jmenován předsedou správního soudu. Nestýkal se příliš se členy vlády, nepatřil mezi politické oblíbence. S prezidentem Masarykem se scházel jen jednou za rok při každoroční večeři pořádané pro přední soudce. S Benešem se vídával ještě méně a jednou – což Hácha zdůraznil – s ním měl názorové různice. Pak však klesl Hácha jako prezident republiky ve státnické i lidské důstojnosti svého vyjádření ještě hlouběji, když řekl, že „celkově řečeno mu celý ten režim byl cizí, a to natolik, že po převratu v roce 1918 si položil otázku, zda bylo pro Československo skutečným štěstím stát se nezávislým státem“. Na podzim mu připadl úkol vést tento stát, a protože to bylo postaveno jako vlastenecká povinnost, musel přemoci všechny své pochyby. Vzal tím na sebe nejtěžší úkol svého života, a i proto se nyní odvážil požádat říšského kancléře o audienci.

Až poté se Hácha dostal k podstatě věci.

Hewelův zápis o tom zaznamenává: „Prezident je přesvědčen, že osud jeho země je ve vůdcových rukou a věří, že je v rukou dobrých. Nemůže si stěžovat na to, co se před krátkou dobou přihodilo na Slovensku, neboť byl už dávno přesvědčen, že různé národy tohoto státního útvaru nemohou žít pohromadě... Češi prý vždy měli blíže k Německu, Slováci inklinovali k Maďarům, takže je nyní vlastně rád, že vývoj šel touto cestou... Před půl hodinou dostal zprávu, že i Podkarpatská Rus prohlásila svou samostatnost... Poté přechází prezident k tomu, co ho, jak říká, nejvíce tíží, tedy k osudu svého národa. Věřící, že právě pan

říšský kancléř bude mít porozumění pro jeho názor, že české země mají právo na existenci jako národní celek. Je ale jisté, že zeměpisná poloha bývalého Československa vyžaduje co nejlepší poměr k Německu. To je jasným základem národní svébytnosti...“

Prezident se odmlčel.

Oba, Hácha i Chvalkovský, očekávali, že jako úvod by to, co bylo řečeno, již dostačovalo – a nyní že nastane poklidné jednání o dalších otázkách, třeba o osudu česko-slovenské armády, o Moravské Ostravě a jiných problémech.

Událo se však něco zcela jiného: debata skončila dřív, než začala.

...

„Podepište, nebo dám rozkaz k okamžitému bombardování Prahy a dalších měst,“ opakoval prý Hermann Göring už poněkolikrát a dalo se poznat, že se v této roli cítí být skoro až polobohem.

Hácha to vyslechl poprvé, ještě i podruhé...

Poté se zhroutil a upadl do bezvědomí. Vypuklo zděšení. Něco takového rozhodně nemohli nacističtí předáci potřebovat. Co by se říkalo ve světě, kdyby prezident někdejší Československé republiky zemřel v budově říšského kancléřství pár hodin před tím, než německá vojska vstoupí do jeho země? Okamžitě tedy přivolali Hitlerova osobního lékaře MUDr. Morella, původně specialistu přes pohlavní nemoci, dobře známého ve světě filmových hvězd a vysokých funkcionářů strany. Mnozí, například Goebbels, ho považovali za šarlatána, führer mu však bude bezmezně věřit až do své smrti, kterou Morell přežije jen o několik měsíců a v americkém zajetí podlehne infarktu. Nyní, v březnu 1939, to byl spíš strach z infarktu či mozkové mrtvice u někoho jiného. MUDr. Morell prezidenta Hácha krátce prohlédl, usoudil, že jde zřejmě jen o celkovou slabost z nervového přetížení, a vstříkl mu povzbuzující injekci, aby mohl dokončit telefonické rozhovory s Prahou. Další injekcí připravil potom prezidenta na další, tedy vrcholnou a vše rozhodující část jednání s Hitlerem a jeho doprovodem.

(z kapitoly Ráj a peklo)

Středa 15. března 1939.

Do Čech a na Moravu se ze všech stran valila německá vojska. Soustředíme-li se však na počiny jednotlivců, pak lze říci, že dva různí, velice různí muži měli toho dne společný cíl, a byl to cíl nepřehlédnutelný: co do majestátnosti s málokterou jinou na světě srovnatelná stavba ve svahu nad Vltavou, tisícileté centrum českého státu, sídlo českých knížat, králů i prezidentů. Jeden ze dvou mužů, o nichž hovoříme, tam právem volby patřil, i když z čistě morálního hlediska se před několika hodinami o část tohoto práva připravil, druhý z mužů tam nepatřil ani v nejmenším, ale bylo jeho vysněným přáním v komnatách tohoto sídla stanout a pokořit město, jež se pod Pražským hradem rozkládalo, již jen pouhým svým pohledem.

První z těch dvou se jmenoval Hácha, druhým byl Hitler.

Kdo bude rychlejší?

Prezident Hácha se spolu s ministrem zahraničí Chvalkovským vrátili do hotelu Adlon až mezi čtvrtou a pátou hodinou ranní. Po celou tu dobu tam na ně čekali ti, kteří se jednání v novém říšském kancléřství na Friedrichstrasse přímo nezúčastnili, tedy vyslanec dr. Mastný, dr. Kliment a paní Rádlová-Háchová. Musely to být pro ně nekonečné hodiny. Co se stane? Jak setkání s říšským kancléřem dopadne? Jak to zvládne silami nepříteli oplývající prezident? Z úřední budovy, stojící přímo proti oknům hotelových pokojů, vojáci spěšně vynášeli nějaký materiál, nakládali ho do vozů a odjížděli. Členové české delegace tak byli vlastně – aniž co

tušili – svědky jedné z dílčích fází příprav okupační operace. Po druhé hodině telefonem vyzval ministr Chvalkovský dr. Klimenta, aby přijel do říšského kancléřství, protože se budou psát depeše do Prahy. Vzápětí však byl tento pokyn odvolán s tím, že se vše už nyní operativněji vyřizuje telefonicky.

Pak ti dva konečně dorazili.

Emi Hácha stručně oznámil, že Hitler nás podle jeho slov bere v ochranu a v šest hodin ráno, tedy za pár desítek minut, započne wehrmacht početnou silou obsazovat území českých zemí. Nastalo hrobové ticho. Teprve po chvíli se přítomní vzpamatovali a vyslovili řadu otázek. Prezidenta, na němž byla patrna tíha únavy a nervového vypětí, nebylo však možno přinutit, aby souvisle vylíčil jednání s Hitlerem, zatímco Chvalkovský se odmítal blíže vyjadřovat a řekl, že podstata problému se bude po návratu projednávat s vládou, nyní že je rovněž do krajnosti unaven a chce se připravit na zpáteční cestu.

„Kdy vyjedeme?“ ptal se německých úředníků, kteří je doprovázeli.

„Čekáme na pokyny,“ odpovídali shodně.

Počítalo se s tím, že hned po krátkém odpočinku politiků se jejich zvláštní vlak vydá na cestu. Docházelo však k odkladům, spoustu času zabraly ceremoniální záležitosti. Na nádraží musel Hácha spolu s velitelem berlínské posádky generálem Seifertem uskutečnit přehlídku čestné roty, přímo u salonního vozu se pak s hosty dlouze loučili šéf prezidiální kanceláře říšského kancléřství dr. Otto Meissner a další osobnosti.

Kola lokomotivy se pohnula až v jedenáct hodin dopoledne.

Nic z toho se nedělo náhodou.

Dostihy...

V té době měl už totiž jiný zvláštní vlak, který v tichosti opustil Berlín časně ráno, značný náskok. V doprovodu říšského kancléře se kromě Himmlera, Ribbentropa a Keitela nacházela celá suita správních odborníků, hodnostářů nacistické strany a vysokých důstojníků SS a ozbrojených sil. Předběžným cílem cesty byla sudetská oblast. Teprve před pár hodinami obdržel liberecký gauleiter Konrad Henlein spěšný telegram, aby se spolu se svým zástupcem K. H. Frankem dostavili do České Lípy, kde je třeba „v tento historický den připravit uvítání vítězného Führera“. Vlak tam dorazil kolem čtrnácté hodiny. Ulice v okolí českolipského nádraží „byly zaplněny davy lidu, který i přes sněhovou vánici vytrval, aby pozdravil muže, jenž znovu dokázal prosadit svou vůli“, jak stálo v agenturní reportáži. Do svého vagonu pozval pak Hitler nejprve Henleina a potom i Franka.

Vzápětí oznámil: „Pojede se do Prahy!“

Skupina zřejmě již předem obstaraných automobilů se brzy poté vydala na cestu. „Málokdy jindy působil vůdce tak nervózně, jako při této narychlo improvizované výpravě, a tedy vlastně svým způsobem dobrodružné výpravě,“ vypoví později šéf říšského kancléřství Hans Heinrich Lammers. Henlein zůstal přímo u Hitlera, zatímco Frankovi připadl úkol, aby na zasněžených a zledovatělých silnicích, přeplněných vojskem, vedl celou autokolonu. V 16.45 hodin překročili německo-českou hranici a úřední říšské komuniké k tomu zpětně dodalo, že „Führer se neprodleně odebral k vojskům postupujícím do nitra Čech“.

Chargé d'affaires německého vyslanectví Andor Hencke se o tom, co se děje, dozvěděl jen o něco málo dříve, a časem svěřil zájemcům malé diplomatické tajemství: „Kolem šestnácté hodiny ke mně dorazila zpráva, že říšský kancléř se nečekaně rozhodl navštívit hlavní město – a že k tomu dojde již kolem devatenácté hodiny. Protože se zhora nic nevědělo o tom, jaký zde Hitler bude mít program, kdo bude v jeho doprovodu, kde se ubytují a kde se budou stravovat, požádal mne náš vojenský atašé Rudolf Toussaint, abych pro jistotu zorganizoval v budově vyslanectví studenou večeři pro zhruba padesát osob, přičemž na její přípravě se z hlediska bezpečnosti musel podílet německý kuchař. Poté však došlo ke komické příhodě. Právě v době, kdy byla jídla na stůl servírována, vstoupil do naší budovy se svým štábem velitel celé obsazovací akce generál Johannes Blaskowitz. Důstojníci se domnívali, že

pohoštění je připraveno pro ně, a než se kdo stačil vzpamatovat, vše beze zbytku vyjedli. Zaskočilo mne to, ale pro věhlasnou lahůdkářskou firmu Lippert nebyl pak žádný problém okamžitě nám dodat další zboží.“

O devatenácté hodině se Hitler se svým doprovodem ocitl na severním okraji hlavního města a v 19.15 se čelo kolony objevilo před Pražským hradem. Tam už je očekávali velitelé okupačních útvarů. Hitler se s nimi krátce pozdravil, nechal se také informovat o tom, jak probíhá souběžná cesta prezidenta Háchy, a pak se odebral do západního křídla Hradu, které bylo narychlo připraveno na jeho přijetí.

Nervozitu vystřídal nával vítězoslavné euforie.

Podle svědectví lidí z jeho okolí se führer nyní už nacházel – i když musel být značně nevyspalý – ve skvělé náladě. Tehdejší generál a pozdější polní maršál Wilhelm Keitel ve své výpovědi uvedl, že Hitler toho večera porušil své jinak přísně dodržované vegetariánské a abstinentské zásady: ochutnal vyhlášenou pražskou šunku a poručil si k ní plzeňské pivo. Jiný německý generál, jmenoval se Eduard Wagner, si v téže době poznamenal do deníku: „Vůdcova cesta zejména v úseku od Lovosic do Prahy nás kvůli jeho osobní bezpečnosti poněkud znepokojila. Nyní už ale bydlí na Hradčanech a zítra bude přehlídka. Jeho sen se mu splnil...“

Sny několika mužů a jedné ženy z české delegace, která se vracela z Berlína, zaznamenány nebyly. Jistě je však znepokojovala zdlouhavost cesty s neustálými zastávkami a odbočkami. Dokonce jim prý chvílemi přišlo na mysl, že budou třeba někde internováni, aby nepřekáželi při obsazování našeho území, o jehož hladkém či nehladkém průběhu zhora nic nevěděli. Dr. Josef Kliment o tom v rukopisné podobě svých vzpomínek zaznamenal:

„Stál jsem u okna na chodbičce vozu, u sousedního okna se zdržoval dr. Chvalkovský.

Řekl jsem mu: ‚Pane ministře, mne něco napadlo.‘

Chvalkovský na mne přes své silné brýle krátce pohlédl a přikývl: ‚Vás také? Mne už asi před hodinou. Doufám, že vězeňská cela, kterou pro nás chystají, bude řádně vytopena.‘“

Nakonec to dopadlo lépe, než se dalo čekat: aspoň pro ně osobně. K žádné internaci nedošlo, a kolem páté hodiny odpolední zvláštní vlak zastavil v Terezíně-Bohušovicích. Tam přistoupil ministr dr. Jiří Havelka, který jim přijel naproti. Hácha krátce vyslechl informaci o průběhu okupace, pak prý řekl: „Není to všechno tak zlé. Budeme mít samostatný stát.“ Když si však Havelka přečetl dokument z Berlína, projevil názor, že nic takového, co slyší od pana prezidenta, tam uvedeno není. Do rozhovoru pak podrážděně zasáhl Chvalkovský, který podotkl: „Nezáleží na tomhle papíru, ale na tom, co se v Praze ujedná o novém státoprávním uspořádání.“

Vskutku si mysleli, že se o tom ještě bude jednat?

S nimi jednat?

Na Wilsonovo nádraží v Praze přijeli se zhruba tříhodinovým zpožděním: v půl osmé večer. Háchu tu čekala německá čestná setnina v čele s velitelem okupovaného města generálem Gablenzem, přehlídku vykonal v doprovodu generála Schwedlera. Hudba nehrála státní hymnu, ale řízný vojenský pochod. Podivné byly i skupiny lidí, které přišly hlavu státu a ministra zahraničí uvítat. Nacházeli se mezi nimi nejen zástupci samozvaného Gajdova Českého národního výboru, ale také špalír místních Němců, kteří dr. Emila Háchu pozdravili máváním praporek s hákovým křížem.

„Svoláme ihned zasedání vlády,“ rozhodl prezident.

„Kam?“

„Přímo na Hrad,“ odpověděl.

V té chvíli hlava stále ještě existujícího státu dosud netušila, že na staroslavném Pražském hradě má nepozvanou návštěvu: že tam se svými lidmi již pár minut pobývá a začíná svérázně úřadovat muž, který se jmenuje Adolf Hitler. Celá kohorta jeho poradců a úředníků tu horečně

chystala dokument, jímž bude světu oznámen vznik Protektorátu Čechy a Morava.
Dostihy skončily – a o vítězi, naštěstí dočasném, nemohlo být pochyb.